

Sygn. akt: X U 2095/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 września 2015 roku

Sąd Okręgowy – Sąd Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach Wydział X

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Anna Petri
Protokolant:	Magdalena Stachurska

po rozpoznaniu w dniu 30 września 2015 roku w Katowicach

odwołań R. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C.

z dnia 14 sierpnia 2014 roku i 9 września 2014 roku Nr: (...) - 2010

o ustalenie wartości kapitału początkowego

zmienia zaskarżone decyzje ustalając, że przy obliczaniu wysokości kapitału początkowego ubezpieczonego należy uwzględnić jego okres zatrudnienia

od 2 września 1968r. do 1 grudnia 1968r.

SSO Anna Petri

sygn. akt X U 2095/14

UZASADNIENIE

Ubezpieczony R. K. wniósł odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. z dnia 14 sierpnia 2014r. ustalającej wartość kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999r. na kwotę 131.991,86 zł i od decyzji z dnia 9 września 2014r. odmawiającej uwzględnienia w kapitale początkowym pracy ubezpieczonego w gospodarstwie rolnym. Precyzując ostatecznie odwołania ubezpieczony domagał się uwzględnienia do okresów składkowych okresu od 2września 1968r. do 1 grudnia 1968r., w którym to uczęszczał już do Zespołu Szkół Budowlanych w K.. Podniósł, iż organ rentowy nie prawidłowo przyjął, iż nauka ta miała miejsce od 2 grudnia 1968r. Poza tym nie zgłaszał już innych zarzutów do zaskarżonych decyzji (k. 2, 19 i 53).

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołań podnosząc, iż wartość kapitału początkowego została ustalona w prawidłowej wysokości. Podkreślił, iż pomimo zaświadczenia szkolnego wskazującego na to, iż ubezpieczony był uczniem od 2 września 1968r. w wydanym mu za okres nauki świadectwie pracy wskazano na zatrudnienie począwszy od 2 grudnia 1968r., a ten dokument jest dla organu rentowego wiążący. Brak umowy o praktyczną naukę zawodu sprawia, iż nie można ustalić czy ubezpieczony miał w tym czasie status pracownika młodocianego (k. 34).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony urodził się w dniu (...) Po ukończeniu Szkoły Podstawowej ubezpieczony pomagał rodzicom w gospodarstwie rolnym w dawnym województwie (...), a po osiągnięciu 17 lat z dniem 28 maja 1968r. zamieszkał w internacie w K.. W okresie od 2 września 1968r. do 20 czerwca 1970r. był uczniem (...) Szkoły Budowlanej dla Pracujących Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Budownictwa Miejskiego Nr (...) w K. w zawodzie posadzkarz, którą ukończył. Szkoła miała charakter przyzakładowy i była prowadzona przez powyższe przedsiębiorstwo. Umowy o praktyczną naukę zawodu były zawierane między rodzicami uczniów a Przedsiębiorstwem, w którym uczniowie byli zatrudniani. Organ rentowy uznał okres nauki i pracy ubezpieczonego od 2 grudnia 1968r. do 20 czerwca 1970r. i przy obliczaniu kapitału początkowego ubezpieczonego uwzględnił go jako okres składkowy (wykaz uwzględnionych okresów ubezpieczenia stanowiący załącznik do decyzji ZUS z dnia 9 września 2014r. w aktach kapitałowych ubezpieczonego, zaświadczenia Zespołu Szkół Budowlanych - k.22 i w aktach kapitałowych, świadectwo ukończenia Szkoły w aktach rentowych ubezpieczonego, przesłuchanie ubezpieczonego – k. 19 i 53).

Faktycznie od 2 września 1968r. ubezpieczony uczył się i pracował w (...)Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Budownictwa Miejskiego Nr (...)w K.. Przedsiębiorstwo to przekształciło się w (...). Przez cały okres nauki miał status pracownika. Od początku nauki i pracy ubezpieczony uczestniczył w praktykach zawodowych na budowach i otrzymywał za nie wynagrodzenie. Od początku miał też odzież roboczą i kask. Przed 2 grudnia 1968r. i po tym dniu nauka i praca odbywała się na tych samych zasadach. Legitymacja ubezpieczeniowa ubezpieczonego została mu wydana dopiero 5 listopada 1969r. Ubezpieczony nie wnosił o sprostowanie świadectwa pracy wskazującego na rozpoczęcie nauki i pracy od 2 grudnia 1968r., ponieważ nie przywiązywał do tego wagi. Nie pamięta czy zawierał umowę o praktyczną naukę zawodu (przesłuchanie ubezpieczonego - k. 19 i 53, kopia legitymacji ubezpieczeniowej w aktach rentowych ubezpieczonego).

Statut (...) Szkoły Budowlanej dla Pracujących Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Budownictwa Miejskiego Nr (...) w K. w § 3 przewidywał, iż Przedsiębiorstwo to organizuje szkołę dla zaspokojenia własnych potrzeb kadrowych oraz w miarę możliwości dla zaspokojenia potrzeb kadrowych pokrewnych branżowo przedsiębiorstw. Do szkoły przyjmowani byli młodociani zatrudnieni przez przedsiębiorstwo w celu zawodu. W § 4 ust. 2 statutu przewidziano, że nauka w zawodzie posadzkarz trwa 2 lata. Przepis § 6 stanowił, iż praktyczna nauka zawodu odbywa się na budowie i w warsztatach produkcyjnych. W celu zapewnienia prawidłowej organizacji praktycznej nauki zawodu i właściwych wyników szkolenia Przedsiębiorstwo miało dążyć do wyznaczenia odpowiednich budow lub wydzielonych organizacyjnie obiektów na budowach dużych albo robót budowlano –montażowych. Po myśli § 15 statutu Szkoły czas nauki w szkole był wliczany do czasu pracy młodocianych w zakładach pracy bez względu na to, czy nauka odbywała się w godzinach pracy czy poza nimi. Z mocy §20 statutu kierownika szkolenia praktycznego powoływało i odwoływało kierownictwo przedsiębiorstwa w uzgodnieniu z dyrektorem szkoły. Na podstawie §21 statutu praktycznej nauki zawodu na budowie nauczali wykwalifikowani pracownicy, wyznaczeni przez kierownictwo przedsiębiorstwa. Przepis §28 statutu przewidywał uprawnienie Przedsiębiorstwa do hospitowania lekcji w porozumieniu z dyrektorem szkoły i czuwania nad koordynacją nauki przedmiotów zawodowych z nauką zawodu. Stosownie do §29 statutu Przedsiębiorstwo było odpowiedzialne za należyte zorganizowanie praktycznej nauki zawodu i jej wyniki (statut Szkoły - k. 23-30).

Podstawa wymiaru kapitału początkowego ubezpieczonego ustalonego zaskarżoną decyzją z dnia 14 sierpnia 2014r. to 1.418,43 zł. Okresy składkowe ubezpieczonego wynoszą 22 lata, 3 miesiące i 10 dni tj. 267 pełnych miesięcy. Okresów nieskładkowych jest 15 dni tj. zero miesięcy. Współczynnik proporcjonalny do osiągniętego dnia 31 grudnia 1998r. wieku i okresu składkowego i nieskładkowego wynosi 75,49 %, a wysokość 24 % kwoty bazowej to 293,01 zł. Średnie dalsze trwanie życia wyrażone w miesiącach dla osób w wieku 62 lat wynosi 209 miesięcy. Kapitał początkowy ustalony na dzień 1 stycznia 1999r. wynosi 131.991,86 zł. Został on obliczony przy wykorzystaniu powyższych danych: $24 \% \times 1.220.89 = 293,01 \text{ zł} \times 75,49 \% \text{ (współczynnik proporcjonalny)} = 221,19 \text{ zł}$.

$(267 \text{ miesięcy składkowych} \times 1,3 \%) : 12 \times 1.418,43 \text{ zł} = 410,35 \text{ zł}$ i $(0 \text{ miesięcy nieskładkowych} \times 0,7\%) : 12 \times 1418,43 = 0 \text{ zł}$, co daje razem 631,54 zł pomnożone przez 209 miesięcy średniego dalszego trwania życia – stanowi kapitał początkowy: 131.991,86 zł (tak zaskarżona decyzja z dnia 14 sierpnia 2014r.).

Powyższe okoliczności nie są przez strony kwestionowane. Spornym jedynie pozostaje, czy przy ustalaniu wysokości kapitału początkowego okres nauki i pracy od 2 września 1968r. do 1grudnia 1968r. należy uznać za okres składkowy.

Oceniając zebrany w sprawie materiał dowodowy Sąd nie wziął pod uwagę treści świadectwa pracy ubezpieczonego z 18 października 2000r., wydanego mu przez następcę prawnego Przedsiębiorstwa, przy jakim funkcjonowała Szkoła tj. przez Przedsiębiorstwo Budowlane (...) w K. (k. 371 akt rentowych ubezpieczonego) w zakresie, w jakim wskazano, iż dopiero od 2 grudnia 1968r. do 20 czerwca 1970r. był uczniem w zawodzie posadzkarz. Jak wynika z całego pozostałego zebranego w sprawie materiału dowodowego w postaci zaświadczeń Zespołu Szkół Budowlanych w K., § 4 ust. 2 statutu, świadectwa szkolnego ubezpieczonego i jego przesłuchania nauka w zawodzie posadzkarz trwała 2 lata. Wykluczonym zatem jest, by ubezpieczony rozpoczął ją dopiero 2 grudnia 1968r., bowiem wówczas trwałaby tylko półtora roku. Nie było zresztą ku temu żadnych podstaw. Po ukończeniu Szkoły Podstawowej i pracy w gospodarstwie rolnym rodziców ubezpieczony zamieszkał w internacie w K. i od 2 września 1968r. rozpoczął naukę zawodu i pracę. Z uwagi na odnotowanie w świadectwie pracy ubezpieczonego wydanym mu przez (...) następcę prawnego Przedsiębiorstwa dopiero 18 października 2000r. prawidłowej daty dziennej i rocznej rozpoczęcia jego zatrudnienia przyjąć zatem należy, iż data miesięczna została tam wskazana omyłkowo na grudzień zamiast na wrzesień. Podkreślić przy tym należy, iż Przedsiębiorstwo to nie było w posiadaniu dokumentacji archiwalnej uczniów tej Szkoły, co wyraźnie przyznało (k. 31), więc nie miało żadnych podstaw do przyjęcia innej niż 2 września 1968r. daty rozpoczęcia przez ubezpieczonego nauki i pracy w tej Szkole.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2015r, poz. 748), zwanej dalej ustawą emerytalną dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy. W myśl art. 173 ust. 2 tej ustawy kapitał ten stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 dla osób w wieku 62 lat. Na zasadzie art. 173 ust. 3 ustawy wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy tj. 1 stycznia 1999r.

Stosownie do art. 174 ust. 1 ustawy emerytalnej kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12. W myśl art. 53 ust. 1 i 2 emerytura wynosi:

- 1) 24 % kwoty bazowej, o której mowa w art. 19 oraz
 - 2) po 1,3 % podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów składkowych,
 - 3) po 0,7 % podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych
- z uwzględnieniem art. 55.

Przy obliczaniu emerytury okresy, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, ustala się z uwzględnieniem pełnych miesięcy.

Na zasadzie art. 174 ust. 2 ustawy przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

- 1) okresy składkowe, o których mowa w art. 6;

2) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5;

3) okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

W myśl art. 174 ust. 3 ustawy podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed 1 stycznia 1999r.

Na zasadzie art. 174 ust. 7 ustawy do obliczenia kapitału początkowego przyjmuje się kwotę bazową wynoszącą 100 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w II kwartale kalendarzowym 1998r. Z mocy art. 174 ust. 8 ustawy przy obliczaniu kapitału początkowego część kwoty bazowej wynoszącej 24 % tej kwoty mnoży się przez współczynnik proporcjonalny do wieku ubezpieczonego oraz okresu składkowego i nieskładkowego osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998r. Współczynnik ten oblicza się według następującego wzoru:

$$P = \frac{(W - 18)}{(E - 18)} \cdot S \cdot W_s$$

P stanowi pierwiastek z (wieku ubezpieczonego pomniejszonego o 18) : (wiek emerytalny pomniejszony o 18), a wynik pomnożony przez iloraz stażu ubezpieczeniowego i wymaganego stażu, gdzie

"p"- oznacza współczynnik;

wiek ubezpieczonego- oznacza wiek w dniu 31 grudnia 1998r.;

wiek emerytalny- oznacza 60 - dla kobiet i 65 - dla mężczyzn;

staż ubezpieczeniowy- oznacza udowodniony okres składkowy i nieskładkowy;

wymagany staż- oznacza 20 - dla kobiet i 25 - dla mężczyzn z zastrzeżeniem ust. 12.

Stosując powyższe zasady należy przyjąć, iż kwota kapitału początkowego ubezpieczonego na dzień 1 stycznia 1999r. winna być ustalona z uwzględnieniem okresu składkowego, do którego należy zaliczyć sporny okres nauki w (...) Szkoły Budowlanej dla Pracujących Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Budownictwa Miejskiego Nr (...) w K. od 2 września 1968r. do 1 grudnia 1968r. Podkreślić w tym miejscu należy, iż organ rentowy uznał okres nauki i pracy ubezpieczonego od 2 grudnia 1968r. do 20 czerwca 1970r. i przy obliczaniu kapitału początkowego ubezpieczonego uwzględnił go jako okres składkowy nie kwestionując tym samym ówczesnego zatrudnienia ubezpieczonego jako młodocianego. Skoro przy tym zasady jego nauki i pracy w spornym okresie od 2 września do 1 grudnia 1968r. były takie jak potem od 2 grudnia 1968r. do 20 czerwca 1970r., to przyjąć wypada, że w spornym okresie ubezpieczony też miał status młodocianego.

Wobec podważania tej okoliczności przez organ rentowy wskazać należy, iż zgodnie z treścią art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy emerytalnej za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991r. okresy zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975r., za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne. W stanie prawnym obowiązującym do 31 grudnia 1998r. odpowiednikiem tego przepisu był art. 11 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników, w myśl którego okresem zatrudnienia, uznawanym w art. 2 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 17 października 1991r. o rewaloryzacji emerytur i rent za okres składkowy, jest okres zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975r.

Jak wynika z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2000r. (II UKN 294/99;OSNP 2001/9/322) okres uczęszczania do zasadniczej szkoły przysposobienia zawodowego jest okresem składkowym, jeżeli uczeń był zatrudniony na warunkach określonych w art. 8 dekretu z dnia 2 sierpnia 1951r. o pracy i szkoleniu zawodowym młodocianych w zakładach pracy (Dz. U. Nr 41, poz. 311 ze zm.) w związku z art. XII uchwały Prezydium Rządu Nr 448 w sprawie ustroju szkolnictwa zawodowego z dnia 24 czerwca 1951r. (Dz. U. Nr 51, poz. 776). Stan faktyczny sprawy rozpoznawanej przed Sądem Najwyższym dotyczył nauki odbywanej w okresie od września 1957r. do czerwca 1958r. Odnosząc tymczasem treść rozstrzygnięcia do okoliczności niniejszej sprawy, w jakiej ubezpieczony odbywał naukę i

był zatrudniony od 2 września 1968r. do 20 czerwca 1970r. w miejsce przywołanego dekretu należy zastosować ustawę z dnia 2 lipca 1958r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym instruktażu pracy. Na podstawie art. 30 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 31 tej ustawy cytowany przez Sąd Najwyższy dekret utracił moc z chwilą jej wejścia w życie tj. z dniem 21 lipca 1958r. (Dz. U. 45, poz. 226). W tej sytuacji biorąc pod uwagę regulacje prawne obowiązujące w spornym okresie wnioskować z rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego należy, iż okres uczęszczania do zasadniczej szkoły przysposobienia zawodowego jest okresem składkowym, gdy uczeń był zatrudniony na warunkach określonych w art. 9 powołanej wyżej ustawy z dnia 2 lipca 1958r.

Stosownie do art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 1958r. o zatrudnianiu młodocianych zakład pracy przyjmując młodocianego na naukę zawodu w celu przyuczenia do określonej pracy oraz odbycia wstępnego stażu pracy jest obowiązany zawrzeć z nim na piśmie umowę określającą zawód albo rodzaj pracy, w jakim młodociany będzie szkolony, czas trwania nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy lub wstępnego stażu pracy oraz zasadnicze obowiązki i uprawnienia młodocianego. Po myśli art. 10 tej ustawy okresy nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy oraz wstępnego stażu pracy są okresami zatrudnienia.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy potwierdza w sposób nie budzący najmniejszych wątpliwości, że w okresie 2 września 1968r. do 20 czerwca 1970r. ubezpieczony był nieprzerwanie zatrudniony jako uczeń w zawodzie posadzkarz. Naukę w (...) Szkole Budowlanej dla Pracujących Wojewódzkiego Przedsiębiorstwa Budownictwa Miejskiego Nr (...) w K. musiał pobierać na podstawie umowy o naukę zawodu zawartej reprezentujących go rodziców z Dyrektorem Przedsiębiorstwa, co potwierdziła Dyrektor Szkoły w zaświadczeniu. Na fakt zatrudnienia ubezpieczonego jako młodocianego wskazuje także wydanie mu świadectwa pracy i legitymacji ubezpieczeniowej.

Zgodnie z instrukcją Ministra Oświaty z dnia 9 kwietnia 1963r. do zasadniczych szkół zawodowych dla młodocianych pracujących przyjmowano uczniów – młodocianych pracowników zakładów pracy skierowanych do nauki w szkole. Nie ulega więc wątpliwości, iż Szkoła, do jakiej uczęszczał ubezpieczony w spornym okresie miała charakter Szkoły dla Pracujących, co potwierdza jej nazwa, a jej uczniowie mieli status młodocianych pracowników zatrudnianych na podstawie indywidualnych umów o pracę zawieranych z Przedsiębiorstwem.

W motywach powołanego wyroku z dnia 12 stycznia 2000r. Sąd Najwyższy podkreślił, iż decydujące o uznaniu okresu praktycznej nauki zawodu za składkowy jest to, czy nauka zawodu była pobierana przez młodocianego przy jego równoczesnym zatrudnieniu, czy też jako przedmiot praktyczny w programie nauki szkolnej. Innymi słowy, czy nauczający zawodu był pracodawcą, czy nauczycielem młodocianego. Stosunek pracy nie obejmował przy tym młodocianych przyjętych do pracy w celu nauki zawodu, którzy pobierali naukę bez zatrudnienia się. Sąd Najwyższy wskazał przy tym jednoznacznie, iż jeżeli realizacja praktycznej nauki zawodu w zasadniczej szkole zawodowej organizowana była na podstawie umowy zawieranej między szkołą a zakładem pracy, wówczas uczniowie wykonujący prace w ramach praktyki nie byli pracownikami tych zakładów. Sytuacja taka nie miała miejsca w przypadku ubezpieczonego. Jak wynika bowiem jednoznacznie z zaświadczeń Dyrektora Szkoły, do jakiej uczęszczał w spornym okresie ubezpieczony nauka w niej odbywała się na podstawie umowy zawieranej pomiędzy rodzicami młodocianego a zakładem pracy, a zatrudniani w niej uczniowie mieli status pracowników młodocianych.

Zatrudnienie ubezpieczonego w spornym okresie na podstawie umowy o pracę wynika zatem z nazwy Szkoły – dla Pracujących, jej statutu, faktu wydania mu świadectwa pracy i legitymacji ubezpieczeniowej oraz przesłuchania ubezpieczonego. Żaden z tych dowodów nie był podważany przez organ rentowy. Sporny okres tego zatrudnienia potwierdzają zaświadczenia szkolne, świadectwo szkolne, statut Szkoły, przesłuchanie ubezpieczonego i zasady doświadczenia życiowego przemawiające za przyjęciem, iż naukę w szkole zawodowej rozpoczynało się i rozpoczyna z początkiem września, a nie grudnia danego roku, a w przypadku ubezpieczonego miało to miejsce 2 września 1968r.

Mając powyższe na względzie na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w związku z art. 173 i 174 ust. 2 pkt 3 ustawy emerytalnej przy zastosowaniu art. 6 ust. 2 pkt 3tej ustawy należało zmienić zaskarżoną decyzję i przy ustaleniu wartości kapitału początkowego ubezpieczonego zaliczyć okres od 2 września 1968r. do 1grudnia 1968r. jako składkowy.

SSO Anna Petri

ZARZĄDZENIA:

1. odnotować;
 2. odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi organu rentowego wraz z aktami kapitałowymi ubezpieczonego;
 3. kalendarz 14 dni lub z wpływem
- K. dnia 5 października 2015r.